

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА, ПЕРЕРОБКА ПРОДУКТІВ ТВАРИННИЦТВА ТА ЇХ ЗБЕРІГАННЯ

TECHNOLOGICAL ENSURING OF PRODUCTION, PROCESSING OF PRODUCTS OF ANIMAL ORIGIN AND THEIR PRESERVATION

УДК 619:614.31:637.12

Богатко Н.М., к.вет.н., доцент ©

Білоцерківський національний аграрний університет

Салата В.З., к.вет.н., доцент, **Семанюк В.І.**, к.б.н., доцент

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького*

Букалова Н.В., к.вет.н., доцент, **МазурТ.Г.**, к.вет.н., доцент

Богатко Л.М., к.вет.н., доцент, **Щуревич Г.П.**, к.вет.н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

Журбенко І.О., лікар-ветсанексперт

Регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини м. Миколаїв

ВИРОБНИЦТВО МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКТІВ – ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Поступове нарощування потужностей виробництва сирого молока сільськогосподарськими підприємствами сприятиме збільшенню їх частки на сировинному ринку. Додатковим фактором стимулювання виробництва молока і молочних продуктів є зростання обсягів імпорту молочних продуктів. При скороченні виробництва молочної сировини в Україні буде відмічатися загальна тенденція до зростання закупівельних цін як на сире молоко, так і на готову молочну продукцію.

Ключові слова: молоко, молочні продукти, переробники, експорт, імпорт, закупівельні ціни.

Вступ. Український аграрний потенціал може майже повністю забезпечити українців вітчизняною сільськогосподарською продукцією. Важливу роль у сільському господарстві України завжди відіграло виробництво молока. Молочна промисловість, одна із галузей харчової

© Богатко Н.М., Салата В.З., Семанюк В.І., Букалова Н.В., МазурТ.Г., Богатко Л.М., Щуревич Г.П., Журбенко І.О., 2012

промисловості, в останні роки мала найбільш високі темпи щорічного росту. З обсягів іноземних інвестицій, залучених у всю харчову промисловість, більше 20% було спрямовано саме в молочну промисловість. Не останнє місце молоко і молочна продукція займала у формуванні позитивного сальдо зовнішньоекономічної торгівлі [1-4].

Як у нас традиційно склалося, головною проблемою у вітчизняній молочній промисловості вважається сировинна база. В той же час, стратегічним напрямком розвитку молочної галузі має стати вихід на світові ринки та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної молочної продукції. Встановлений максимально можливий внутрішній обсяг споживання становить 20-21 млн. т за умови забезпечення купівельної спроможності населення значно менше потенціалу виробництва. Тобто, разом з внутрішнім ринком необхідно налагоджувати експортні канали реалізації молочної продукції [4, 5].

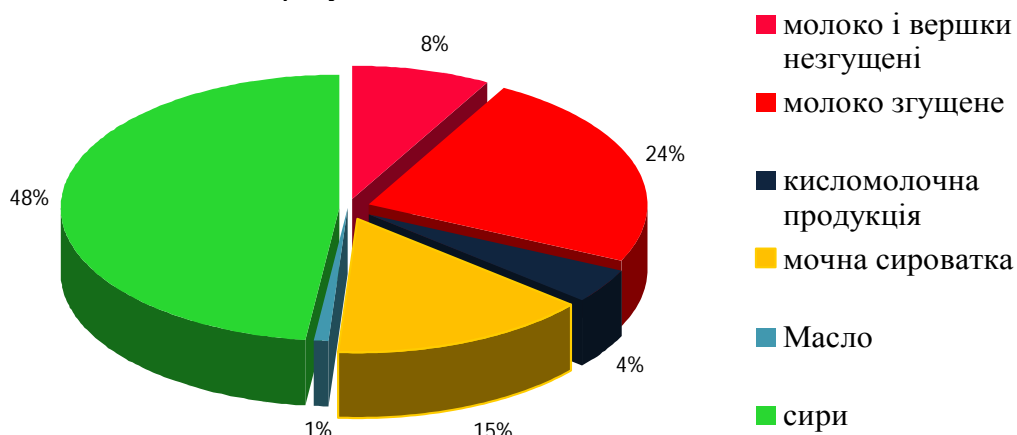
Метою роботи було проаналізувати експорт та імпорт молочної продукції, обсяги виробництва в нашій державі та закупівельні ціни на сире молоко на молокопереробні підприємства.

Результати дослідження. Нині в Україні спостерігається приріст промислового виробництва молока та молочних продуктів, незважаючи на зменшення у державі на 3,5 % поголів'я корів, порівняно із минулим роком. Це вказує на необхідність розвивати державну підтримку товаровиробникам. Саме тому, Постановою Кабінету Міністрів закріплена платня господарям, чії корови даватимуть не менше 4 тисяч кілограмів молока за рік, а дотація становитиме 5 тисяч гривень.

Міністерство аграрної політики пропонує використовувати для промислової переробки тільки молоко, яке доставили на підприємство не пізніше ніж через дві години після доїння і охолодили до 6 °С в ємностях, що дозволяють зберегти його за температури не вище 10 °С. Такі норми містяться в проекті Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження технічного регламенту «Вимоги до молока і молочних продуктів». Схвалення цього нормативно-правового документа сприятиме підвищенню якості молочної продукції та усуненню технічних бар'єрів у торгівлі з Євросоюзом [6-9].

Загалом в Україні спостерігається зростання експорту молочних продуктів, за винятком обробленого рідкого молока (рис. 1). Скорочення експорту цього продукту пояснюється зменшенням виробництва сирого молока, яке на внутрішньому ринку компенсується зростанням імпорту рідкого обробленого молока. Призупинення тенденції скорочення виробництва сирого молока підвищить попит переробників на нього, оскільки конкурентоспроможність такої продукції буде вищою.

На рис. 1 представлено структуру експорту молочної продукції з України. Необхідно відмітити, що найбільший відсоток експорту склали сири (тверді, напівтверді, м'які) – 48%, на другому місці – молоко згущене (24%). Значна частка експортувалася з України молочної сироватки – 15%. Найменший відсоток експорту склали такі молокопродукти, як молоко і вершки незгущені – 8%; кисломолочна продукція – 4%; масло – 1%.

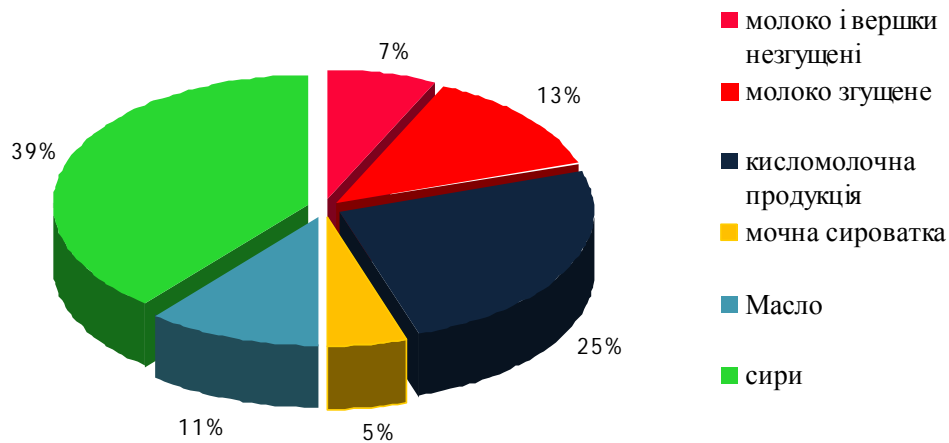
Рис. 1. Структура експорту молочної продукції з України (за 9 місяців 2011 року)

Якщо триватиме скорочення загального виробництва сирого молока в Україні в 2013 році в усіх категоріях господарств (призупинення скорочення виробництва на підприємствах та продовження скорочення виробництва молока у присадибних господарствах), наймовірніше слід чекати зменшення виробництва молочних продуктів або погіршення їх якості. Така ситуація на ринку молочних продуктів може спричинити зростання імпорту та цін.

В Україну упродовж 2011 року надходила імпортована молочна продукція. Нині спостерігається тенденція до зростання імпорту всіх молочних продуктів (рис.2). Це є свідченням того, що Україна не забезпечує себе молочними продуктами власного виробництва. Отож для виробників сирого молока є потенціал. У майбутньому це дозволить переробникам збільшувати обсяги закупівель вітчизняної сировини та зменшити імпорт молочних продуктів в Україну.

На рис. 2 представлено структуру імпортування в Україну молочної продукції. Із рисунка 2 видно, що значну частку імпорту в нашу державу складають сири – 39% і кисломолочна продукція – 25%. Імпорт масла та молока згущеного складає відповідно 11 та 13%. Найменший відсоток імпортування в Україну з молочної продукції складають відповідно молочна сироватка (5%) та молоко і вершки не згущені (7%).

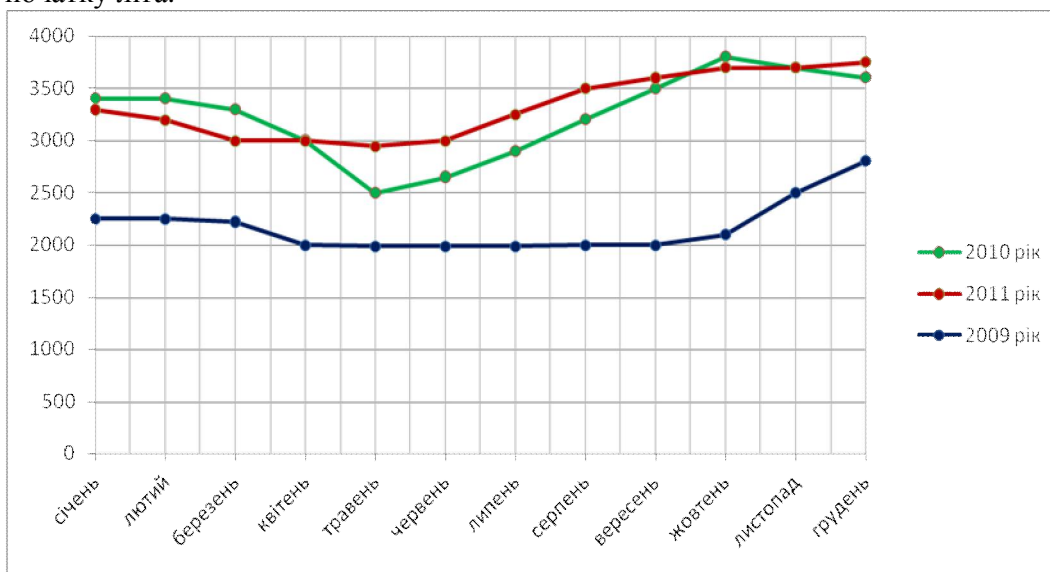
Якщо ж скорочення виробництва сировини в Україні триватиме, то загальна тенденція до зростання цін як на сире молоко, так і на готову молочну продукцію наступного року також триватиме.

Рис. 2. Структура імпорту молочної продукції в Україну (за 9 місяців 2011 року)

На рис. 3 представлено графік змін закупівельних цін на сире молоко, грн./т за даними молокопереробних підприємств України за 2009, 2010, 2011 роки.

Сезонні коливання закупівельних цін на сире молоко такі: восени-взимку ціни сягають максимуму й падають до мінімуму наприкінці весни – на початку літа.

Рис.3. Закупівельні ціни на сире молоко, грн/т (за даними переробних підприємств)

Максимальна ціна у 2010 р. була на 15% вищою від ціни 2009 р., а мінімальна ціна 2010 р. зросла на 39% порівняно з попереднім роком. Такі показники свідчать про те, що, незважаючи на кризу, попит на молочні

продукти залишався високим. У 2011 р. мінімальні ціни порівняно з мінімальним рівнем 2010 р. зросли на 15%. А максимальна середньомісячна ціна, зафіксована у жовтні 2011 р., була на 2% нижчою порівняно з жовтнем 2010 р., що пояснюється: отриманням високих урожаїв кормових культур та сприятливими умовами для заготівлі достатньої кількості грубих кормів у 2011 р.; збільшенням середніх надоїв на корову.

У листопаді 2011 року спостерігався подальший спад ціни на сире молоко. Його пояснюють скороченням різниці між цінами на молоко від присадибних господарств та від сільськогосподарських підприємств. Також у вересні 2011 р. відбулося скорочення експорту молочної продукції та зменшення виробництва молочних продуктів. Відповідно скоротився попит переробників на сире молоко для виробництва молочних продуктів. Скорочення виробництва молочних продуктів в Україні триває, провокуючи зменшення попиту на сировину. До того ж переробники докладають усіх зусиль, щоб максимально здешевити сировину.

У наступному році варто розраховувати на щорічні сезонні коливання цін. З початку року до травня сировина дешевшатиме. З травня до вересня–жовтня спостерігатиметься зростання середньомісячної ціни. Максимуму буде досягнуто у вересні–жовтні, і цей максимум буде вищим, ніж ціна жовтня. Підґрунтям для цього слугуватиме:

- скорочення загальних обсягів виробництва сирого молока на присадибних господарствах;
- зростання на молочному ринку України частки молока, виробленого сільськогосподарськими підприємствами, це зацікавить переробників до співпраці саме з промисловими виробниками молока;
- продовження зростання світових цін та попиту на молоко, через що зростатиме зацікавленість у експорті й нарощуванні обсягів, відповідно зростатиме і попит на сире молоко;
- загострення конкуренції серед переробників з огляду на замалу пропозицію сировини на ринку України;
- подорожчання вартості сировини у присадибних господарствах через скорочення її виробництва.

Висновки. 1. Необхідно населення держави забезпечувати молочними продуктами власного виробництва, що дозволить у майбутньому переробникам збільшувати обсяги закупівель вітчизняної сировини та зменшити імпорт молочних продуктів в Україну.

2. Зростання закупівельних цін як на сире молоко, так і на готову молочну продукцію залежить від скорочення виробництва сировини в господарствах будь-яких форм власності України.

Література

1. Закон України «Про молоко та молочні продукти». № 1870-IV від 24.06.2004 р.

2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про молоко та молочні продукти» щодо безпечності та якості молочних продуктів». № 2132-VI від 15.04.2010 р.

3. Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» №771/97 ВР (23.12.97 р.) та № 191-V від 24.10.2002 р. (В редакції Закону № 2809- IV від 06.09.2005 р.).

4. Сікачина О.В. Державна статистика споживання молока та молокопродуктів в Україні/ О.В. Сікачина. Молочна та молокопереробна промисловість: Україна–2007/Гром. орг. «Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу». –К.: Логос, 2008. С. 134–141.

5. Козак О.А. Збільшення обсягів споживання молока – пріоритетне завдання для забезпечення продуктами харчування населення України/ О.А. Козак. Молочна та молокопереробна промисловість: Україна–2007/Гром орг. «Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу». –К.: Логос, 2008. С. 36–38.

6. Регламент (ЄС) № 882/2004 Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2004 р. щодо службового контролю, який проводиться з метою перевірки відповідності кормовому і продовольчому законодавству, а також правилам щодо здоров'я і хорошого стану тварин (Офіційний вісник ЄС L 165 від 30.04.2004 р.).

7. Регламент (ЄС) № 854/2004 Європейського Парламенту і Ради від 24 квітня 2004 р. щодо визначення особливих правил, що стосуються організації офіційного контролю по відношенню до продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною (Офіційний вісник ЄС L 139 від 30.04.2004 р.).

8. Codex Alimentarius, Vol. 12, Milk and Milk Products. Second Edition, 2000, FAO/WHO.

9. Codex Alimentarius CAC/CRP Dried Milk, Vol. 31, 1983/

Summary

Bogatko N.M., Salata V.Z., Semaniuk V.I., Bukalova N.V., Mazur T. G.,

Bogatko L.M., Schyrevuch G.P., Zhurbenko I.O.

MANUFACTURE MILK AND MILK PRODUCTS – STATE POLITICS OF MILKING INDUSTRY OF UKRAINE

The gradually growth of powers manufacture unboiled milk of the agricultural interprise favour addition their parts on the raws market.

Additional factor of the stimulation manufacture of milk and milk products is growth scopes import milk products. Near contraction manufacture of milk raw in Ukraine will mark general tendency to grows of the purchase price how on unboiled milk, thus and on ready production of milk.

Key words: *milk, milk products, processing of enterprises, export, import, purchase price.*

Рецензент – д.с.-г.н., професор Цісарик О.Й.